

**A FŐVÁROSI ÍTÉLŐTÁBLA
POLGÁRI KOLLÉGIUMA
GAZDASÁGI SZAKÁGA**

1/2003. (X.6.) szám

A Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiuma Gazdasági Szakágának tanácselnökei az Alkotmánybíróság 33/2003.(VI.19.) számú határozatának értelmezésével kapcsolatban az alábbi

közös véleményt

fogadták el:

- Ha a hitelezői igénybejelentés megtörtént és a felszámoló ezt kifejezett nyilatkozattal 2003. június 19.-ig regisztrálta, az adóhatóság által érvényesített, az államháztartás valamely alrendszerét megillető követelés, és a magánnyugdíjpénztári tagdíjkövetelés tekintetében a regisztrációs díj befizetése utóbb nem követelhető.
- Ha az adóhatósági (magán-nyugdíjpénztári) fentiekben részletezett hitelezői igénybejelentés 2003. június 19. előtt megtörtént, de a felszámoló a Cstv. 46. § (6) bek. alapján a bejelentési határnapot követő 45 napon belül a hitelezői nyilvántartásbavételt nem igazolta vissza, és az igényt vitathatónak minősítve azt 15 napon belül a bírósághoz sem terjesztette be, úgy kell tekinteni, hogy az igénybejelentést nyilvántartásba vette, azaz a jogviszony a határidő elteltével lezárult a felszámoló kifejezett nyilatkozata vagy jogcselekménye nélkül is. (Ez természetesen megdönthető vélelem, mellyel szemben azonban a bizonyítási teher a felszámolóra hárul.)
- Ha az adóhatóság, vagy a magánnyugdíj-pénztár hitelezői igénybejelentéssel és nyilvántartásbavételével kapcsolatos jogviszony bármi okból nem zárult le 2003. június 19. napja előtt (például: vitatott az igény, bíróságra beterveztett; felfüggesztett eljárás; hatályon kívül helyezés stb.) akkor helye van a regisztrációs díj befizetésére történő felhívásnak.

Az Alkotmánybíróság 33/2003. (VI.19.) AB. határozata a többször módosított Cstv. (1991. évi IL. tv.) 46. § (7) bekezdésének „az adóhatóság által érvényesített, az államháztartás valamely alrendszerét megillető követeléseket, és a magánnyugdíjpénztári tagdíjkövetelést, valamint” szövegrésze alkotmányellenességét állapította meg, és azt **az AB. határozat közzétételének napjával, azaz 2003. június 19.-ével megsemmisítette.**

A többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdésének hatályos szövege ezért a fenti időponttól az alábbi:

„Az (5) bekezdésben meghatározott követelések – kivéve az 57. § (1) bekezdés a.) és c.) pontjában foglalt követeléseket – nyilvántartásba vételének a feltétele, hogy a hitelező a követelése 1 %-át, de legalább 1.000 Ft-ot és legfeljebb 100.000 Ft-ot a bíróság Gazdasági Hivatala által kezelt elkülönített számlára – a bírósági ügyszámra hivatkozással – befizessen és ezt a felszámolónak igazolja. A hitelezők által befizetett összeget mint hitelezői követelést az 57. § (1) bekezdésének f.) pontja szerint kell besorolni. A Gazdasági Hivatal a felszámolót félévente tájékoztatja a számlán lévő összeg nagyságáról.”

Az AB. határozat rendelkező részének 2. pontja megállapítja, hogy a többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdésének megsemmisített szövegrésze **a határozat közzétételének napján folyamatban lévő felszámolási eljárásokban nem alkalmazható.**

Az AB. határozat meghozatalára két, együttesen elbírált indítvány kapcsán került sor. **Az egyik indítványt**, mely – egyebek közt – a többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdése inkriminált szövegrészenek alkotmányellenességét állította diszkrimináció címén, az Alkotmánybíróság e vonatkozásban alaposnak találta.

Leszögezte, hogy a hitelezővé nyilvánítás feltételének számító, és a felszámolói díj részbeni fedezetét képező regisztrációs díj szempontjából nem állapítható meg a hitelezők között olyan különbözőség, amely alkotmányosan indokolná az adóhatóságnak és a magán – nyugdíjpénztári tagdíjköveteléseket érvényesítő pénztáraknak a többi hitelezőhöz mérten előnyös pozícióját.

Erre figyelemmel az alkotmánybíróság az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt diszkrimináció tilalmába ütköző többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdésének hivatkozott szövegrészét – mely alkotmányos indok nélkül, önkényesen tett különbséget az azonos csoportba tartozó hitelezők között – megsemmisítette. (Az első indítványnak egyéb vonatkozásait, azaz a támadott törvényhelynek az Alkotmány 9. § (1) és 13. § (1) bekezdésébe való ütközését az alkotmánybíróság már nem vizsgálta, tekintve, hogy az Alkotmány 70/A. § (1) bek. alapján is megállapítható volt az alkotmányellenesség.)

A második indítványt a Csongrád Megyei Bíróság bírása terjesztette elő az előtte folyamatban lévő felszámolási ügyben, az eljárás felfüggesztése mellett. A többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdésének inkriminált szövegrészét az alkotmány 70/A. § (1) és (3) bekezdésébe ütköző volna miatt **visszamenőleges hatállyal** kérte megsemmisíteni.

Az Alkotmánybíróság a többször módosított Cstv. 46. § (7) bekezdésének kifogásolt szövegrészét az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközése miatt semmisítette meg, így a Csongrád Megyei Bíróság bírójának indítványát is csak részben vizsgálta, tekintve, hogy az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésébe ütközés

tényével már nem foglalkozott, amint azt az AB. határozat indokolása III/3. pontjának utolsó mondata rögzíti.

A határozat indokolásának III/4. pontja deklarálja, hogy „Az Alkotmánybíróság - **a lezárt jogviszonyok kíméletére tekintettel** - a támadott rendelkezést **ex nunc hatállyal** semmisítette meg.”

Zavart okoz az alkotmánybírósági határozat alkalmazásának és értelmezésének körében az a körülmény, hogy az indokolás III/4. pontja a fentiekben idézett rész után azzal látszólag ellentétesen folytatódik. Eszerint az Abtv. 43. § (4) bek. értelmében az „Alkotmánybíróság a 42. § (1) bekezdésében, valamint a 43. § (1) – (2) bekezdésében meghatározott időponttól eltérően is meghatározhatja az alkotmányellenes jogszabály ... konkrét esetben történő alkalmazhatóságát, ha ezt a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja” ... Kifejti azt is az AB. határozat, hogy ... „Mivel a Cstv. alkotmányellenesnek nyilvánított és megsemmisített rendelkezését (szövegrészét) a határozat közzétételkor folyamatban lévő felszámolási eljárásokban még alkalmazzák, ezért az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg: az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság részét képező **jogbiztonság érvényesülése megköveteli, hogy az alkotmányellenes rendelkezés a folyamatban lévő felszámolási eljárásokban ne legyen alkalmazható.** „

... „A jogbiztonság követelménye indokolta, hogy az Alkotmánybíróság ebben az ügyben a korábbi – 1994.-ig alkalmazott – gyakorlata alapján a folyamatban lévő ügyekre is kiható, tartalmát tekintve visszaható hatályú és általános érvényű alkalmazhatóság **tilalmát** vette figyelembe” ... „különös tekintettel arra, hogy az Abtv. javaslatának a 42-43. §-okhoz fűzött indokolása szerint a jogalkotó az alkotmányellenesség megszüntetésének – többek között – ezt a módját is biztosítani kívánta: „Indokolt lehet továbbá az alkotmányellenes rendelkezés **ex tunc** hatályú **vagy az alkotmánybírósági határozatot megelőző időpontú** hatályon kívül helyezése is akár általános jelleggel, akár egyedi ügyben. Ezt a jogsérelem jellege, annak következményei, anyagi vonzata és a kérelmező jogaira gyakorolt hatása dönti el.”

A 33/2003. (VI.19.) AB. határozat rendelkező részét és indokolását – különösen annak III/4. pontját - összevetve kérdés, hogy miként kell értelmezni ezt a döntést, a Cstv. kifogásolt szövegrészét **ex nunc** vagy **ex tunc** hatállyal semmisítette meg az Alkotmánybíróság; mely ügyekben és mikortól szűnt meg annak alkalmazhatósága?

A Fővárosi Ítéltábla Gazdasági Szakága tanácselnöki értekezletének álláspontja szerint e valóban nehezen értelmezhető és homályos döntés valódi tartalmának kibontásánál a következőket kell figyelembe venni:

- A határozat rendelkező részének 1. pontja világosan deklarálja, hogy a kifogásolt Cstv. – szövegrészt „**a határozat közzétételének napjával**” **semmisíti meg** az Alkotmánybíróság.

- A rendelkező rész 2. pontja kinyilvánítja, hogy a megsemmisített szövegrész a határozat **közzétételének napján folyamatban lévő felszámolási eljárásokban nem alkalmazható.**
- Az indokolás III/4. pontjában leszögezi a határozat, hogy **a lezárt jogviszonyok kíméletére tekintettel** ... „**ex nunc hatállyal**” semmisítette meg a támadott Cstv. – rendelkezést;
- Ugyanakkor alapot lát az alkotmányellenes rendelkezésnek **a folyamatban lévő felszámolási eljárásokat érintő, az alkotmánybírósági határozatot megelőző időpontú hatályon kívül helyezésére** a jogbiztonság érdekében.

A 33/2003. (VI.19.) AB. határozat ellentétes megállapításokat tartalmazó rendelkező részében és indokolásában észlelhető ellentmondást az alábbiak szerint lehet feloldani:

A döntésben világosan elkülöníthető két kategória a hitelező nyilvántartásba vételével kapcsolatos, a hitelező és a felszámoló között kialakuló **jogviszony**, és a fizetéképtelenségi eljárás kezdeményezésétől a felszámolás jogerős befejezéséig tartó, számos jogcselekményt felölelő, és több nagy szakaszra osztható felszámolási eljárás, melynek csupán apró mozzanata az egyes hitelezők igénybejelentése (és regisztrációs díj fizetése) kapcsán bekövetkező nyilvántartásba vétele.

Az alkotmánybírósági határozat azzal, hogy az inkriminált Cstv. – szövegrészt az AB. határozat közzétételének napjával, azaz 2003. június 19.-ével semmisítette meg, és e megsemmisítést az indokolásban rögzítetten **ex nunc hatállyal** és a lezárt jogviszonyok kíméletével kívánta végrehajtani, úgy értendő, hogy a 2003. június 19. napját megelőzően (az akkor még hatályos Cstv. rendelkezésnek megfelelően, ingyenesen) nyilvántartásba vett hitelezői igénybejelentésekkel kapcsolatos jogviszonyok felülvizsgálatát, ingyenességének utólagos megkérdőjelezését kerülni kívánta. Ha ugyanis erre törekedett volna az Alkotmánybíróság, akkor nem **ex nunc**, hanem a rendelkező részben kifejezetten deklarált – az 1999. évi XCIX. és a 2002. évi XLII. törvénnyel beiktatott Cstv. – módosítás életbelépésére visszamenőleges – **ex tunc hatállyal** kellett volna kimondania a Cstv. kifogásolt szövegrészének megsemmisítését. Ezzel azt érthette volna el, hogy a még folyamatban lévő felszámolási eljárásokban az 1999. évi XCIX. és a 2002. évi XLII. törvény nyomán ingyenesen regisztrált hitelezői igénybejelentések mindegyikében fel lehetett volna szólítani a hitelezőt a regisztrációs díj utólagos befizetésére, bármilyen stádiumban legyen is a még folyamatos felszámolási eljárás. A befizetés elmaradása a hitelezői minőség elvesztését eredményezné, és nehezen kezelhető helyzeteket okozna az így felülvizsgált felszámolási ügyekben.

Az Alkotmánybírósághoz intézett indítványok egyike ilyen – **ex tunc hatályú** – megsemmisítésre irányult, s noha az AB határozat indokolása III. részének első mondata szerint „Az indítványokat az Alkotmánybíróság megalapozottnak találta”, ez a kijelentés valójában azt jelenti, hogy csak részbeni megalapozottságról van szó.

Ezt a megállapítást támasztja alá az a körülmény, hogy – bár a kifogásolt Cstv. – szövegrész megsemmisítésére felhozott érvelést elfogadta az Alkotmánybíróság, és a támadott törvényszöveget hatályon kívül helyezte, azonban ezt a felhozott négy indok [Alkotmány 9. § (1) bek.; 13. § (1) bek.; 70/A. § (1) bek.; 70/A. § (3) bek.] közül csupán egyre, az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének megsértésére alapította, a másik hárommal kapcsolatos indítványok alaposságának vizsgálatát mellőzte.

Nem fogadta el a másik (bírói) indítványt az Alkotmánybíróság a megsemmisítés hatálya tekintetében sem, mivel az indítványban kért *ex tunc* hatályú megsemmisítéssel szemben kifejezetten **a közzététel napjával**, és az indokolás szerint **ex nunc hatállyal** helyezte hatályon kívül a Cstv. kérdéses szövegrészét.

A fentiek szerint tehát az *ex nunc* hatályú, és a lezárt jogviszonyok kíméletével történő Cstv. – szövegrész megsemmisítés úgy fogható fel, hogy a folyamatban lévő felszámolási ügyekben (eljárásokban), a június 19. napja előtt – az akkor még hatályos – Cstv. 46. § (7) bek. szerint megtett hitelezői bejelentés alapján végzett nyilvántartásbavétel június 19. után sem kérdőjelezhető meg, mert az már a hitelező és a felszámoló között létrejött jogviszony, az igénybejelentést tevő személy hitelezővé minősítése kapcsán lezárult.

Abban az esetben azonban – és feltehetőleg ezt célozza az AB. határozat indokolásának III/4. részében az első mondatot követő valamennyi okfejtés – ha a hitelezői nyilvántartásbavétel június 19. előtt nem zárult le, nincs helye, és nincs is szükség a lezárt jogviszony kíméletére, és módot kell adni a jogbiztonság érdekében arra, hogy az 1999. évi XCIX. és a 2002. évi XLII. törvénnyel alkotmányellenesen megkülönböztetett hitelezők helyzetét a vele azonos hitelezői csoportba tartozó más hitelezőkével egyenlővé tegyék, s ennyiben a folyamatban lévő felszámolási eljárásokban – a le nem zárult hitelezői jogviszonyok tekintetében – ne foghasson helyt a jogellenesen „adományozott” ingyenesség.

Az Alkotmánybíróság tehát arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Cstv. támadott szövegrészét a jövőre nézve, az AB. határozat kihirdetésétől számítottan semmisítette meg, az azt megelőzően regisztrált hitelezőt azonban ez nem érinti, mert nyilvántartásbavétele az annak megtörténtkor hatályos jogszabályi előírások szerint történt.

Az Alkotmánybíróság mégis módot kívánt adni arra, hogy a még „befejezetlen” nyilvántartásbavételek esetében a megsemmisített (ingyenességet biztosító) rendelkezést akkor se lehessen alkalmazni, ha a hitelezői igénybejelentés június 19. előtt megtörtént, de a nyilvántartásbavételre még nem került sor, s így a jogviszony lezártnak még nem minősíthető.

Ezzel a szemlélettel és vélhető alkotmánybírói akarattal magyarázható, hogy az indokolás III/4. része a folyamatban lévő felszámolási ügyekben kerülni kívánja a támadott rendelkezés alkalmazását, mégpedig a lezárt jogviszonyok kíméletével. Ez a felfogás indokolja az *ex nunc* hatályú, és „a folyamatban lévő ügyekre is kiható, tartalmát tekintve visszaható hatályú és általános érvényű alkalmazhatóság

tilalmát”, mely tilalom ellenére azonban szükségét látta az Alkotmánybíróság annak, hogy a le nem zárult jogviszonyokra nézve bizonyos quasi-visszamenőlegességet biztosítson.

*